

Posudek vedoucího

Eva Sinkovičová: Otázka vztahu mezi fotografií a koncepcí poznání v moderním okultismu

Autorka se ve své bakalářské práci zabývá otázkou, zda mohlo mít médium fotografie nějaký principiální vztah s koncepcí poznání v moderním okultismu druhé poloviny 19. a začátku 20. století. Fotografie byla sice v rámci okultismu a jeho nejružnějších odnoží a podskupin bohatě využívána (třeba údajné fotografie duchů, ektoplasmy, aury, levitace atd.), ale zatím se příliš nekladla otázka po tom, nakolik byla fotografie v této souvislosti dobově chápána jenom jako dokument, ilustrace, propagace atd. a nakolik vyhovovala údajné holistické koncepci poznání v moderním okultismu. Ten proklamoval překonání údajné fragmentárnosti exaktních věd, chtěl vytvářet jakousi gnoseologickou alternativu (dalo by se možná říci, že šlo o pansofické snahy). K sebeprosazení před širší veřejností využíval možná poněkud paradoxně experimentální postupy, technické prostředky, jakýsi scientistický kostým, který však řada okultistů považovala za záruku úspěchu svého snažení. Vnitřní rozpory moderního okultismu jsou patrné právě i ve spiritistické fotografii apod., kde zviditelňování „neviditelného“ s pomocí technického aparátu překonávajícího prý svou senzibilitou lidské možnosti nevyvolávalo zásadní spory či pochybnosti, ale fungovalo jako kvazi-exaktní důkaz. Fotografie v souvislosti s okultismem v celé jeho šíři (spiritismus, animismus, mediumismus, hypnotismus atd.) plnila řadu funkcí a hrála dost podstatnou roli jako nástroj popularizace a přesvědčování laické veřejnosti, popřípadě i jako prostředek sebeutvrzení se okultistů v daném myšlenkovém paradigmatu. Sinkovičová rozebrala fenomén moderního okultismu a jeho poměru k fotografii velmi zevrubně a zodpovědně, pracovala kriticky s rozsáhlým rejstříkem dobové i sekundární literatury a otevřela zatím málo reflektované téma, jenž ale představuje obsáhlou složku moderního epistémé, jakkoli se jedná o diskutabilní či pochybné způsoby poznání. Autorka pojala téma moderního okultismu a jeho využívání fotografie jako kulturně-historický fenomén,

který zkoumá s patřičnou teoretickou distancí. Tento fenomén však přinejmenším ovlivnil třeba určité směry uměleckých avantgard apod.

Práci Sinkovičové vnímám jako zodpovědně provedenou, materiálově obsáhlou, originální a snad i průkopnickou (tedy ve smyslu teoretického zkoumání daného jevu). Práce trochu trpí stylistickými nedostatky, ale z hlediska obsahu to není příliš podstatné. Práci doporučuji k přijetí a navrhuji hodnocení mezi 1 a 2.

Václav Hájek